

Структурна трансформація економіки обласних центрів Західного регіону України в контексті метрополізації

Виявлено залежність між структурою економіки та метрополізаційними процесами. Проаналізовано характер та обґрунтовано перспективи процесу трансформації структури економіки Західного регіону в контексті метрополізації. Проведено інтегральне оцінювання розвитку економічної метрополійної функції на прикладі обласних центрів Західного регіону України.

Ключові слова: метрополія, метрополізація, метрополійні функції, постіндустріальне суспільство, структура економіки, трансформація структури економіки.

Постановка проблеми. Україна потребує нового поштовху для виходу із затяжної економічної кризи та забезпечення економічного зростання. На цьому шляху цікавим є використання потенціалу метрополійних процесів. Для становлення, функціонування й розвитку метрополії важливе значення має структура її економіки. Дослідження трансформацій, що відбуваються в цій структурі, дозволяють робити прогнози щодо перспектив розвитку метрополії. Важливим також є визначення міст, зокрема, в Західному регіоні України, які мають найбільший метрополійний потенціал.

Метрополізаційний потенціал великих міст обумовлюється підвищенням їх ролі як «фокусів (ядер, точок) розвитку та організації соціально-економічного простору країни, які виступають «полюсами росту» і продукують інноваційно-інвестиційний вплив на прилеглу територію, зокрема, через наявний інтелектуальний, науковий і освітній потенціал, забезпеченість інноваційною, фінансовою, інформаційною, транспортною інфраструктурою тощо» [1, с. 3] в умовах актуалізації поляризованого розвитку регіонів з виділенням і підтримкою мережі потужних центрів локального, регіонального та міжрегіонального рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням економічних передумов та чинників процесів метрополізації в просторовому аспекті, інституційних та організаційно-економічних проблем розвитку регіональних метрополій та міських агломерацій займалися такі вітчизняні вчені, як: І. Бистряков, О. Денисенко, М. Дністрянський,

Т. Мазур, М. Назарук, Ю. Палеха, Г. Підгрушний, У. Садова, З. Сіройч, Ю. Стадницький, Г. Стеблій, О. Топчієв, В. Чужиков, Л. Шевчук, С. Шульц та ін.; зарубіжні науковці: Е. Глезер, Г. Горжеляк, Б. Доманський, О. Дружинін, В. Змітрович, Ч. Еданс, р. Ледрі, Т. Марковський, Т. Маршал, Е. Сойя, Р. Флоріда, Б. Яловецький та ін.. Також проблемами стадійності економічного розвитку та еволюції структури економіки займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: О. Кузьмін, О. Пирог; Д. Белл, К. Кларк, О. Конт, А. Льюїс, К. Маркс, У. Ростоу, Г. Спенсер, Ж. Фурастьє. Проте, на сьогоднішній день недостатньо дослідженими залишаються питання щодо відповідності структурної трансформації економіки обласних центрів Західного регіону України перспективі розвитку їх як міст з метрополійним потенціалом на національному й регіональному рівнях.

Метою статті є аналіз структурної трансформації економіки обласних центрів Західного регіону України в контексті метрополізації.

Виклад основного матеріалу. Поява кризових явищ в економічних системах України та інших країн пов'язана з трансформацією суспільно-економічних взаємовідносин під впливом постіндустріалізації суспільства, а відтак істотними кількісними і якісними структурними змінами виробництва та споживання.

Вектор структурної трансформації економіки України задекларований в напрямі розвитку постіндустріального суспільства, проте на початковому етапі відбувається процес створення високотехнологічної промисловості та відповідних соціальних і політичних структур, зберігаються значні рудименти пострадянського соціуму. За цих умов набуває певних особливостей і потребує дослідження динамізм та характер метрополійних процесів, зокрема, в Західному регіоні України.

Результатом метрополізації є метрополія, а результатом розвитку метрополії виступає метрополійний простір. Причому місто, яке претендує на статус «метрополії», на нашу думку, це ядро із значним просторовим впливом, який реалізується через концентрацію функцій та ресурсів, високу контактність та кооперацію в рамках метрополійного ареалу і характеризується значною диверсифікацією структури господарства.

Домінування метрополії в довгостроковому періоді, забезпечується випереджаючим розвитком економіки міста шляхом залучення

найпередовіших наукових, організаційних та інших досягнень, і можливе в рамках постіндустріального типу господарювання.

Польські вчені Т. Марковський і Т. Маршал вважають що метрополія повинна відповідати наступним критеріям [2, с. 12]: чисельність населення 0,5-1,0 млн. мешканців; володіти значним економічним потенціалом та розвиненим сектором послуг вищого порядку; відзначатися великим інноваційним потенціалом (в т. ч. щодо наукових досліджень); виконувати метрополійні функції високого ієрархічного порядку на національному рівні; відігравати роль вузлів в системі (мережі) комунікаційних, організаційних та інформаційних зв'язків і мати високу доступність в різних просторових масштабах, в т. ч. у міжнародному; стимулювати розвиток мережевої моделі економіки та управління.

Якісні властивості метрополітарного середовища реалізуються навзовні завдяки притаманним метрополісу функціям, які є інтегральним результатом діяльності системи, виражаючи її суспільно-просторову роль – організаційно-управлінську, креативну, інформаційну, духовно-культурну та комунікаційну. Функція формується у результаті сукупної дії відношень між компонентами суспільно-територіального комплексу, причому особлива роль тут належить створеному синергічному ефекту, що характеризує загальні якісні перетворення у системі [3, с. 83]. Науковими співробітниками сектору просторового розвитку Інституту регіональних досліджень НАН України під керівництвом М. І. Мельник метрополійні функції міст систематизовано за сферою їх прояву: організаційно-управлінська, економічна, інноваційно-креативна, інформаційно-маркетингова, культурна, транспортно-логістична, соціально-демографічна.

Виконання містом метрополійних функцій тісно корелює з сукупністю видів суспільної діяльності, що характерні для структури економіки постіндустріального типу; тобто процес метрополізації тісно пов'язаний із набуттям окремими великими містами певних керівних функцій в управлінні постіндустріальною економікою [4]. Тісний взаємозв'язок метрополізації і процесу переходу до постіндустріальної стадії розвитку суспільства відмітили також Г. Підгрушний та О. Денисенко, які пояснювали появу феномену метрополізації умовами глобалізації та переходу до постіндустріальної стадії суспільного розвитку на основі міст [5].

Становлення постіндустріального типу господарювання відбувалось відповідно до певних стадій, які віддзеркалюють зміни економічної

структури: аграрний тип (перевага сільського господарства); аграрно-індустріальний – перевага сільського господарства над промисловістю з їх сукупною переваги над іншими видами економічної діяльності); індустріально-аграрний (перевага промисловості над сільським господарством з їх сукупною перевагою над іншими видами; індустріальний (перевага промисловості); постіндустріальний (зростання питомої ваги послуг); інформаційний (інформаційні процеси є ядром всіх видів економічної діяльності).

Виокремленням стадій у розвитку суспільства займалися такі науковці як О. Конт, Г. Спенсер, К. Маркс, У. Ростоу та ін.. Зокрема, теорія «стадій економічного розвитку» (1960 р.) У. Ростоу послужила поштовхом для теоретичного напрацювання шляхів суспільного поступу в майбутньому. Важливим досягненням вченого було виділення стадій економічного розвитку залежно від зміни в технологіях та структурі виробництва. Це сприяло створенню секторальних моделей національного господарства та виділення двохсекторної (А. Льюїс), трьохсекторної (К. Кларк, Ж. Фурастьє) та п'ятисекторної (Д. Белл) моделей.

Нами проведено порівняння структурних трансформацій (за видами економічної діяльності) економік США, ЄС та України за п'ятьма секторами та визначено характерні тенденції їх розвитку (табл. 1).

Визначальним фактором трансформації міста в метрополію є домінування структури економіки з переважанням четвертинного та п'ятеринного секторів, тобто зростання частки зайнятості і виробництва у сфері послуг та вищих секторах економіки, які включають: державне управління; інформація та зв'язок; охорона здоров'я; наука; вища освіта; туризм; корпоративне управління; фінанси та страхування. Однак важливим є не лише розподіл за перспективними видами діяльності, які є лише результатом інтенсивності структурно-технологічних зрушень в економіці, а й здатність продукування інноваційно-інвестиційного впливу на прилеглу територію, забезпеченість сучасною інфраструктурою та високотехнологічним індустріальним комплексом.

Важливою якістю метрополії є здатність впливати на структуру економіки навколишньої території і транслювати відповідні структурні зміни на економіку всього регіону [7]. Метрополія виступає центром, ядром та ретранслятором трансформаційних процесів. У результаті метрополізації метрополії деформують і себе, і своє ближнє оточення [2]. Тому не лише структура економіки самої метрополії, але і структура

Таблиця 1

Порівняння тенденцій структурної трансформації економік США, ЄС та України за секторами

Сектор	Національна класифікація видів економічної діяльності	Загальні тенденції сектору ЄС і США (2002-2011 рр.)	Загальні тенденції сектору України (2005-2011 рр.)
Первинний сектор	<ul style="list-style-type: none"> - Сільське господарство, мисливство та лісове господарство. - Рибальство та рибництво. - Добувна промисловість 	Стабільно займає найменшу питому вагу (↓)	Займає суттєву питому вагу (19,98%), з 2009 р. почав інтенсивно зростати, (4,39 в.п.) (↑)
Вторинний сектор	<ul style="list-style-type: none"> - Переробна промисловість. - Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води. - Будівництво 	Питома вага видів промислової діяльності поступово знижується переважно за рахунок скорочення низькотехнологічних видів переробної промисловості (↓)	Питома вага вторинного сектору залишається суттєвою (21,33%), проте відчутно знижується (- 8,57 в.п.) (↓)
Третинний сектор	<ul style="list-style-type: none"> - Діяльність транспорту та зв'язку. - Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку. - Надання комунальних послуг 	Відбувається поступове скорочення питомої ваги (↓)	Займає найбільшу питому вагу в національному господарстві (30,86 %) з стабільними тенденціями до нарощення (2,84 в.п.) (↑)
Четвертинний сектор	<ul style="list-style-type: none"> - Надання індивідуальних послуг. - Діяльність готелів і ресторанів. - Фінансова діяльність. - Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг і надання послуг підприємцям 	Займає найбільшу питому вагу в національному господарстві з тенденціями нарощення (↑)	Тенденція до стрімкого зростання (6,8 в.п.), після 2009 р. змінилась тенденцією до падіння (- 3,41 в.п.). Частка 16,69 % (↑)
П'ятиринний сектор	<ul style="list-style-type: none"> - Державне управління. - Освіта і наука. - Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги. - Діяльність у сфері культури та спорту 	Питома вага протягом періоду дослідження поступово зростає (↑)	Займає найменшу питому вагу (14,14 %), яка за період дослідження змінилась не значно (+ 0,16 в.п.) (↑)

Узагальнено і доповнено на основі [6].

економіки, що характерна для території її безпосереднього впливу – метрополійного ареалу, виступає індикатором метрополізації.

Враховуючи вищесказане, а також розглядаючи обласні центри Західного регіону як міста, що можуть потенційно виконувати окремі метрополійні функції, а м. Львів набувати статусу регіональної метрополії, проведено аналіз трансформації структури економіки областей Західного регіону України за 2005-2011 рр. у контексті її відповідності до вимог постіндустріального суспільства та метрополізаційних тенденцій (табл. 1).

Порівняння тенденцій змін у структурі економіки областей Західного регіону України по ВДВ за видами економічної діяльності та загальних тенденцій постіндустріальної трансформації структури економіки у ЄС та США дозволяє зробити такі висновки (табл. 2-3):

У структурі економіки Західного регіону, первинний сектор зберігає суттєву питому вагу – 18,43% (наприклад, в національному господарстві США первинний сектор складає 1%, ЄС – 1,7%). Впродовж 2009-2011 рр. первинний сектор демонструє зростаючу динаміку у всіх областях Західного регіону (приріст 2,99 в.п.), натомість відбувається його скорочення у ЄС на 0,5 в.п. за період з 2002 по 2011 рр.

Тенденції щодо скорочення частки вторинного сектору економічної системи даного регіону близькі з тими, що панують в ЄС і США (падіння на 6,74 в.п. за період дослідження).

Третинний сектор безумовно домінує в структурі економічної системи областей Західного регіону України (в середньому складає понад 30%) та характеризується зростанням на 2,14 в.п. за період дослідження. Для прикладу питома вага третинного сектору в США становить 18%.

Четвертинний сектор в структурі економіки Західного регіону України займає найменшу частку – 12,14%, проти 34,2 % в США та 29% ЄС. Проте характерною є зростаюча динаміка цього сектору (на 3,4 в.п.) за період дослідження.

П'ятеринний сектор в економічній системі Західного регіону України продемонстрував позитивну динаміку (зростання на 2,16 в.п.).

Отже, якісною вимогою до структури економіки метрополії є переважання та зростаюча тенденція розвитку четвертинного і п'ятеринного секторів, що є свідченням відповідності структури економіки до вимог постіндустріального суспільства, закріплення метрополійного статусу (потенціалу) міст як носіїв послуг вищого порядку. Найвищі перспективи щодо реалізації своїх метрополійних функцій належать

Таблиця 2

Трансформація структури економіки областей Західного регіону України за 2005-2011рр.

Область / Сектор	Львівська	Чернівецька	Рівненська	Тернопільська	Волинська	Закарпатська	Івано-Франківська
Первинний сектор (1)	Займає найменшу частку в економічній номіні (13,81%). Скоротився на 2,13 в.п.	Скоротився на 1,7 в.п., але все ще займає вагому частку (20,8%)	Питома вага суттєва (19,48%). За досліджуваний період відбулось скорочення на 0,15 в.п.	Займає значну частку економіки - 23,73%. За досліджуваний період скоротився на 1,07 в.п.	Питома вага поступово знижується (на 2,42 в.п. за досліджуваний період)	За досліджуваний період відбулось скорочення на 2,37 в.п.	З 2009 р. демонструє стійку тенденцію до зростання, в перспективі може зайняти найбільшу частку в економічній. Зростання на 3,35 в.п. Частка 24,12%.
Вторинний сектор (2)	Суттєво скоротився за досліджуваний період (на 7,48 в.п.). Займає 17,33%.	За досліджуваний період відбулось скорочення на 4,22 в.п.	Є основою економіки: 27,56%, хоча із тенденцією до зниження (4,37 в.п.)	Відбулось значне скорочення, на 6 в.п., займає не значну частку 14,52%.	Демонструє негативну динаміку (зниження на 3,45 в.п.)	Демонструє негативну динаміку (зниження на 2,73 в.п.)	Відбулось дуже значне скорочення, на 12,85 в.п., проте продовжує займати значну частку 20,51%.
Третинний сектор (3)	Є основою економіки (32,88%) із стабільною тенденцією до зростання (4,75 в.п.)	Динаміка не значна, зростання 0,21 в.п. Займає стабільно більшу частку в економічній номіні (28,84%)	Займає значну частку в економічній номіні 24,76%. Незначна негативна тенденція, зниження на 0,52 в.п.	Становить основу господарства - 31,66%, з тенденціями до нарощення на 4,28 в.п.	Є основою економіки 32,87%, хоча із тенденцією до зниження (на 2,04 в.п.)	Є основою економіки 31,3%, хоча із тенденцією до зниження (на 1,93 в.п.)	Є основою економіки 25,67%. До 2009 р. Відмічено стрімке зростання на 7,6 в.п., яке змінилось негативною тенденцією (падіння на 3,33 в.п.). Загальний результат - зростання на 4,27 в.п. за дослід. період

Продовження табл. 2

Область / Сектор	Львівська	Чернівецька	Рівненська	Тернопільська	Волинська	Закарпатська	Івано-Франківська
Четвертинний сектор (4)	Займає 16,47%. Демонструє позитивну динаміку (на 4,55 в.п. за досліджуваний період) - різке зростання, яке припинилось в 2009 р.	Займає меншу частину в господарстві регіону. Зростання на 2,12 в.п. за досліджуваний період.	Займає меншу частину в господарстві (8,71%). Зростання на 2,91 в.п. за досліджуваний період.	Займає меншу частину в господарстві 8,64. Зростання на 2,08 в.п. за досліджуваний період.	Відбулось зростання на 4,98 в.п. Частка незначна - 12,5 %.	Займає значну частину в господарстві 10,52%. Зростання на 3,7 в.п. за досліджуваний період.	Займає меншу частину в господарстві 10,19. Зростання на 1,72 в.п. за досліджуваний період.
П'ятий сектор (5)	Займає значну частку в економіці, хоча і позитивна динаміка змінюється негативною за останній період, що і обумовило зростання на 0,31 в.п.	Найбільше зростання серед усіх секторів 3,59 в.п., та значна частка 24,37 %.	Відбулось зростання на 2,91 в.п. Частка значна - 19,49%.	Відбулось зростання на 0,7 в.п. Частка значна 21,45%.	Другий за часткою в економіці 19,41%. Тенденція зростання до 2,93 в.п. (на 2,93 в.п.)	Другий за часткою в економіці 21,91%. Тенденція до зростання (на 3,33 в.п.)	Відбулось зростання на 3,51 в.п.

Таблиця 3

Частка секторів та зміна структури економіки областей Західного регіону
за 2005-2011 рр., %

	2005	2008	2009	2010	2011	Зміна структури, в.п.
Львівська						
Четвертинний сектор	11,92	15,35	16,83	16,64	16,47	4,55
П'ятеринний сектор	19,20	20,83	22,19	21,98	19,50	0,31
Разом	31,12	36,19	39,02	38,62	35,97	4,86
Чернівецька						
Четвертинний сектор	7,91	10,41	10,57	9,46	10,03	2,12
П'ятеринний сектор	20,78	22,47	25,70	26,27	24,37	3,59
Разом	28,69	32,88	36,27	35,72	34,40	5,72
Рівненська						
Четвертинний сектор	6,58	10,24	10,49	8,86	8,71	2,13
П'ятеринний сектор	16,59	18,52	21,07	20,87	19,49	2,91
Разом	23,17	28,75	31,56	29,73	28,21	5,04
Івано-Франківська						
Четвертинний сектор	8,47	12,22	12,67	11,71	10,19	1,72
П'ятеринний сектор	13,72	16,65	19,31	19,48	17,23	3,51
Разом	22,19	28,87	31,98	31,19	27,43	5,24
Тернопільська						
Четвертинний сектор	6,56	8,56	9,22	9,29	8,64	2,08
П'ятеринний сектор	20,75	21,88	23,20	23,93	21,45	0,70
Разом	27,31	30,44	32,41	33,22	30,09	2,78
Волинська						
Четвертинний сектор	7,52	11,51	12,55	12,26	12,50	4,98
П'ятеринний сектор	16,48	18,01	20,21	20,47	19,41	2,93
Разом	24,00	29,52	32,76	32,73	31,91	7,91
Закарпатська						
Четвертинний сектор	6,82	10,89	12,50	11,45	10,52	3,70
П'ятеринний сектор	18,58	20,01	22,95	22,57	21,91	3,33
Разом	25,41	30,90	35,45	34,01	32,43	7,03

Розраховано за показником ВДВ за видами економічної діяльності.

Львову, адже найвищу частку четвертинного і п'ятеринного секторів у структурі економіки має власне Львівська область, що частково пов'язано зі скороченням частки вторинного сектору. Додаткового аналізу потребує з'ясування за рахунок якої технологічної парадигми відбувається це

скорочення, адже в постіндустріальній економіці постійно відбувається розвиток високотехнологічних промислових виробництв вторинного сектору, що компенсує падіння його питомої ваги. Проте, основною проблемою, яка характерна для структури економіки всіх областей Західного регіону України є їх рентоорієнтованість, і, як наслідок висока питома вага третинного сектору. Можливо це короткотермінова ситуативна ренто-орієнтованість сучасної економічної системи, пов'язана з її нестабільністю та структурно-інституційними деформаціями загалом.

Структура економіки як самих метрополій, так і їх метрополійних ареалів, що трансформується в напрямку переходу до постіндустріального суспільства, визначає перспективи реалізації обласними центрами їх економічної метрополійної функції.

Економічна функція пов'язана з концентрацією головних офісів економічно потужних корпорацій і фірм, фінансових інституцій і банків, страхових компаній, фондових бірж, сервісних організацій з надання високоінтелектуальних послуг, ринків; що визначається кращими умовами розміщення цих об'єктів для налагодження ділових зв'язків та ступенем освоєння економічного простору метрополії, який оцінюється такими показниками: концентрація фінансового та інвестиційного потенціалу, власності і домінантних власників, диверсифікованість видів економічної діяльності, ефективність використання ресурсів, ступінь завантаженості комунікаційних ліній, виробничої інфраструктури, наявність центроорієнтованих вертикальних і горизонтальних економічних зв'язків, концентрація виробничих та збутових підприємств, ступінь розвиненості технологій та техніки, операційної діяльності, насиченість різноманітними конфігураціями і циклами економічних взаємодій, сприятливістю інвестиційного клімату і бізнес-середовища та ін. [1].

Присутність організацій з надання високоінтелектуальних (наукових) послуг, зокрема в сфері юридичного та податкового консультування та управлінського консалтингу, аудиту, аутсорсингу, рейтингових агентств і т.д., є головним чинником не лише реалізації метрополійного потенціалу та функціональних впливів центрального осередку на оточуючий його простір, але й економічного розвитку загалом. Економічна функція містаметрополії в значній мірі реалізується через зосередження у ньому банків та інших фінансових інституцій, які забезпечують капіталом економічну систему, національні і міжнародні грошові перекази, підтримують інтеграцію національних економік у світову [1].

Для розрахунку інтегральних індексів розвитку економічної метрополійної функції обласних центрів було обґрунтовано систему оціночних показників, що характеризують як масштаб, так і концентрацію економічних явищ, які були стандартизовані відносно еталонного значення та синтезовані в інтегральні показники (табл. 4). Показники масштабу та концентрації економічних явищ розраховані на основі таких вихідних даних, як: прямі іноземні інвестиції; частка прямих іноземних інвестицій у операціях з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; капітальні інвестиції; введення в експлуатацію загальної площі житла; обсяг виконаних будівельних робіт; роздрібний товарооборот підприємств; товарооборот ресторанного господарства; кількість об'єктів роздрібною торгівлі; обсяг реалізованих послуг; кількість суб'єктів ЄДРПОУ; кількість підприємств; обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємствами; кількість великих підприємств; діяльність у сфері інформатизації; діяльність у сфері інжинірингу; рекламна діяльність; експорт товарів; імпорт товарів; експорт послуг; імпорт послуг; питома вага збиткових підприємств.

Аналіз показав, що місто Львів підтвердило свій статус регіональної метрополії, яка має вищий за інші міста Західного регіону метрополійний потенціал в економічній сфері. Адже рівень розвитку економічної функції м. Львова в середньому більш як у два рази вищий за інші міста. Інтегральні індекси, як масштабу так і концентрації розвитку економічної функції найвищі у м. Львові, адже місто є лідером за показниками, що характеризують розвиток четвертинного (сервісного) сектору економіки і постіндустріального суспільства, що підтверджує та підвищує його метрополійний потенціал. Зокрема, по Львову обсяги реалізованих послуг та експорт послуг дорівнюють загальній їх величині за іншими 6-ма обласними центрами Західного регіону України. Найпомітнішим є лідерство Львова у галузях, що характеризують постіндустріальний розвиток – інформаційних технологіях. Зокрема, у Львові надають у 3,85 рази більше послуг у сфері інформатизації, ремонту і технічного обслуговування офісної та електронно-обчислювальної техніки й іншої діяльності у сфері інформатизації, ніж у 6 інших обласних центрах разом – на суму 425 914,7 тис. грн. проти 110 435,1 тис. грн. За обсягом послуг наданих у сфері рекламної діяльності Львів випереджає сумарні показники 6-и інших обласних центрів Західного регіону в 3 рази, за обсягом послуг у сфері інжинірингу, геології та геодезії – у 1,2 рази, за товарооборотом ресторанного господарства – у 1,8 рази. Крім того, серед

обласних центрів Західного регіону України, найвища концентрація видів економічної діяльності, які характерні для четвертинного сектору економіки та постіндустріального суспільства також у Львові.

Високий рівень розвитку економічної метрополійної функції м. Львова пов'язаний з вищою у Західному регіоні концентрацією головних офісів економічно потужних корпорацій і фірм, фінансових інституцій і банків, страхових компаній, фондових бірж, сервісних організацій з надання високоінтелектуальних послуг, що визначається кращими умовами розміщення цих об'єктів для налагодження ділових зв'язків і ступенем освоєння економічного простору метрополії.

Висновки. Підсумовуючи зазначене, слід відзначити, що перспективи нарощення метрополійного потенціалу великих міст як центрів креативної, інноваційної та конкурентної економічної діяльності пов'язані з розширенням внутрішньорегіональних, міжрегіональних і міжнародних зв'язків, активізацією міжмуніципального співробітництва, просторовою оптимізацією економічних кластерів, формуванням інституційного середовища для стимулювання ендогенних чинників розвитку, тобто ефективного використання внутрішнього потенціалу зростання. В перспективі для формування моделі поліцентричного просторового розвитку регіону, тобто комплексного підвищення економічного потенціалу як міст-метрополісів, так й інших осередків економічної активності (наприклад, міст нижчого рангу) доцільним є розсосередження ділової активності в просторі шляхом винесення частини підприємств за межі території міст-метрополісів та формування на їх околицях промислових зон. А вивільнені території міст-метрополісів мають використовуватись переважно для будівництва нових об'єктів четвертинного сектору, бізнес-інфраструктури та підприємств V-VI технологічних укладів. Це частково вирішить проблему асиметрії у соціально-економічному розвитку в просторовому аспекті.

Список використаних джерел

1. Мельник М. І. Роль метрополізації в організації економічного простору: функціональний аспект / М. І. Мельник // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Метрополійні функції обласних центрів Західного регіону : зб. наук. пр. / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: В.С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2013. – Вип. 2 (100). – 2013. – С. 3-15.
2. Markowski T. Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja: Problemy i pojęcia podstawowe / T. Markowski, T. Marszał. – Warszawa: Polska Akademia Nauk. Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, 2006. – 25 s.

3. Денисенко О. О. Роль метрополісів у становленні поліцентричних територіальних систем і структуризації простору / О. О. Денисенко // Економічна та соціальна географія. – 2008. – Вип. 58. – С. 80-89.
4. Jałowicki B. Metropolizacja / B. Jałowicki // Wokół socjologii przestrzeni. [A. Majer, P. Starosta (red.)]. – Łódź: UŁ, 2004. – S. 53-62.
5. Підгрушний Г. Міста-метрополіси як новітня форма територіальної організації суспільства / Г. Підгрушний, О. Денисенко // Досвід та перспективи розвитку міст України : зб. наукових праць. – 2010. – № 18. – С. 65 – 77.
6. Кузьмін О. Є., Пирог О. В. Секторна модель розвитку національного господарства України в умовах постіндустріального суспільства // Бізнес Інформ. – 2013. – №7. – С. 8–13; Кузьмін О. Є., Пирог О. В. Структурні зрушення секторної моделі розвитку національного господарства в умовах постіндустріального суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [\[http://www.sworld.com.ua/konfer33/1260.pdf\]](http://www.sworld.com.ua/konfer33/1260.pdf).
7. Domański B. Rozwój polskich metropolii a regiony peryferyjne – bezpowrotna separacja czy współzależność rozwoju? / B. Domański // Studia KPZK PAN. – 2008. – Z. 120. – S. 135–143.

Melnyk M. I., Matskiv O. I. The structural transformation in the economy of regional centers of the Western Region of Ukraine in the metropolization context.

The dependence between the structure of the economy and metropolitan processes is discovered. The nature of the transformation of the economic structure of the Western region in the context of metropolisation are analyzed. An integrated evaluation of economic metropolitan function by the example of regional centers of Western Ukraine is conducted.

Keywords: metropolis, metropolisation, the economic function of the metropolis, post-industrial society, economic structure, economic structure transformation.

Мельник М. И., Мацьків О. И. Структурная трансформация экономики областных центров Западного региона Украины в контексте метрополитизации.

Выявлена зависимость между структурой экономики и метрополитизационными процессами. Проанализирован характер и обоснованы перспективы трансформации структуры экономики Западного региона в контексте метрополитизации. Проведено интегральное оценивание развития экономической метрополитанской функции на примере областных центров Западного региона Украины.

Ключевые слова: метрополия, метрополитизация, метрополитанские функции, постиндустриальное общество, структура экономики, трансформация структуры экономики.